

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 16ης Ιανουαρίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Οδηγία 2004/38/ΕΚ — Άρθρο 16, παράγραφοι 2 και 3 — Δικαίωμα μόνιμης διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών μελών της οικογένειας πολίτη της Ένωσης — Συνυπολογισμός των περιόδων φυλακίσεως των υπηκόων αυτών»

Στην υπόθεση C-378/12,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), London (Ηνωμένο Βασίλειο), με απόφαση της 11ης Ιουλίου 2012, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 3 Αυγούστου 2012, στο πλαίσιο της δίκης

Nnamdi Onuekwere

κατά

Secretary of State for the Home Department,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, J. L. da Cruz Vilaça, Γ. Αρέστη, J.-C. Bonichot και A. Arabadjiev, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: A. Impellizzeri, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 27ης Ιουνίου 2013,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο N. Onuekwere, εκπροσωπούμενος από τον M. Henderson και την C. Meredith, barristers, κατ' εντολήν του D. Furner, solicitor,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τις S. Brighthouse και H. Walker, επικουρούμενες από τον R. Palmer, barrister,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vlácil,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και J. Möller,
- η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενη από την E. Creedon,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον G. Palatiello, avvocato dello Stato,
 - η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους B. Majczyna και M. Szpunar,
 - η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. Wilderspin και την C. Tufvesson,
- αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Οκτωβρίου 2013,
- εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 16, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ L 158, σ. 77, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 229, σ. 35).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του N. Onuekwere και του Secretary of State for the Home Department (Υπουργός Εσωτερικών, στο εξής: Secretary of State), σχετικά με απόφαση με την οποία απορρίφθηκε αίτηση του N. Onuekwere να του χορηγηθεί άδεια μόνιμης διαμονής ως μέλους οικογένειας πολίτη της Ένωσης.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 17 και 18 της οδηγίας 2004/38:
 - «(17) Το δικαίωμα μόνιμης διαμονής για τους πολίτες της Ένωσης που έχουν επιλέξει να εγκατασταθούν μακροχρόνια στο κράτος μέλος υποδοχής ενισχύει τη συνείδηση της ιθαγένειας της Ένωσης και συμβάλλει καθοριστικά στην προαγωγή της κοινωνικής συνοχής, που αποτελεί έναν από τους θεμελιώδεις στόχους της Ένωσης. Για το λόγο αυτόν, ενδείκνυται να καθιερωθεί δικαίωμα μόνιμης διαμονής για όλους τους πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους, που έχουν διαμείνει στο κράτος μέλος υποδοχής, τηρουμένων των όρων που ορίζονται στην παρούσα οδηγία, επί ένα συνεχές χρονικό διάστημα πέντε ετών και δεν έχει ληφθεί κατά αυτών μέτρο απέλασης.
 - (18) Το δικαίωμα μόνιμης διαμονής, άπαξ αποκτηθεί, δεν θα πρέπει να υπόκειται σε όρους, προκειμένου να αποτελεί ένα πραγματικό μέσο ενσωμάτωσης στην κοινωνία του κράτους μέλους υποδοχής στο οποίο διαμένει ο πολίτης της Ένωσης.»
- 4 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας, που τιτλοφορείται «Ορισμοί», προβλέπει τα εξής:
 - «Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:
 - 1) “πολίτης της Ένωσης”: κάθε πρόσωπο το οποίο έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους·

- 2) “μέλος της οικογένειας”:
- α) ο (η) σύζυγος
- [...]
- 3) “κράτος μέλος υποδοχής”: το κράτος μέλος στο οποίο μεταβαίνει ο πολίτης της Ένωσης προκειμένου να ασκήσει το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής.»
- 5 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/38, το οποίο τιτλοφορείται «Δικαιούχοι», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:
- «Η παρούσα οδηγία ισχύει για όλους τους πολίτες της Ένωσης οι οποίοι μεταβαίνουν ή διαμένουν σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του οποίου είναι υπήκοοι καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2 σημείο 2 που τους συνοδεύουν ή πηγαίνουν να τους συναντήσουν.»
- 6 Το άρθρο 7 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών», έχει ως εξής:
- «1. Όλοι οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών, εφόσον:
- α) είναι μισθωτοί ή μη μισθωτοί στο κράτος μέλος υποδοχής, ή
- β) διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και τα μέλη των οικογενειών τους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν κατά τη διάρκεια της περιόδου παραμονής τους το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής, καθώς και πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθένειας στο κράτος μέλος υποδοχής, ή
- γ)
- έχουν εγγραφεί σε ιδιωτικό ή δημόσιο ίδρυμα, εγκεκριμένο ή χρηματοδοτούμενο από το κράτος μέλος υποδοχής βάσει της νομοθεσίας ή της διοικητικής πρακτικής του, για να παρακολουθήσουν κατά κύριο λόγο σπουδές, συμπεριλαμβανομένων μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης, και
- διαθέτουν πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθένειας στο κράτος μέλος υποδοχής και βεβαιώνουν την αρμόδια εθνική αρχή, με δήλωση ή με ισοδύναμο μέσο της επιλογής τους, ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και τα μέλη της οικογένειάς τους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής κατά τη διάρκεια της παραμονής τους, ή
- δ) είναι μέλη της οικογένειας τα οποία συνοδεύουν ή πηγαίνουν να συναντήσουν πολίτη της Ένωσης που πληροί τους όρους που αναφέρονται στα στοιχεία α', β' ή γ'.
2. Το δικαίωμα διαμονής που προβλέπεται στην παράγραφο 1 εκτείνεται στα μέλη της οικογένειας τα οποία δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, όταν συνοδεύουν ή πηγαίνουν να συναντήσουν, στο κράτος μέλος υποδοχής, τον πολίτη της Ένωσης και εφόσον ο εν λόγω πολίτης πληροί τους όρους που αναφέρονται στην παράγραφο 1, στοιχεία α', β' ή γ'.
- [...]
4. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, στοιχείο δ', και την παράγραφο 2, μόνον ο (η) σύζυγος, ο καταχωρισμένος σύντροφος που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', και τα συντηρούμενα τέκνα έχουν δικαίωμα διαμονής ως μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, ο οποίος

πληροί τους όρους της παραγράφου 1, στοιχείο γ'. Το άρθρο 3, παράγραφος 2, ισχύει για τους συντηρούμενους απευθείας ανιόντες, καθώς και εκείνους του (της) συζύγου ή του καταχωρισμένου συντρόφου.»

- 7 Στο κεφάλαιο IV της οδηγίας 2004/38, που φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα μόνιμης διαμονής», το άρθρο 16, με τίτλο «Γενικός κανόνας για τους πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους», ορίζει τα εξής:

«1. Οι πολίτες της Ένωσης οι οποίοι έχουν διαμείνει νομίμως για συνεχές χρονικό διάστημα πέντε ετών στο κράτος μέλος υποδοχής έχουν δικαίωμα μόνιμης διαμονής στην επικράτειά του. Το δικαίωμα αυτό δεν υπόκειται στους όρους που προβλέπονται στο κεφάλαιο III.

2. Η παράγραφος 1 εφαρμόζεται και στα μέλη της οικογένειας που δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους και τα οποία έχουν διαμείνει νομίμως με τον πολίτη της Ένωσης στο κράτος μέλος υποδοχής για συνεχές χρονικό διάστημα πέντε ετών.

3. Το αδιάλειπτο της διαμονής δεν θίγεται από προσωρινές απουσίες που δεν υπερβαίνουν συνολικά τους έξι μήνες ετησίως ούτε από απουσίες μεγαλύτερης διάρκειας για την εκπλήρωση υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας ή από μία απουσία δώδεκα συναπτών μηνών κατ' ανώτατο όριο για σοβαρούς λόγους, ιδίως εγκυμοσύνη και μητρότητα, σοβαρή ασθένεια, σπουδές ή επαγγελματική κατάρτιση ή τοποθέτηση σε άλλο κράτος μέλος ή τρίτη χώρα.

4. Αφής στιγμής αποκτηθεί, απώλεια του δικαιώματος μόνιμης διαμονής επέρχεται μόνο σε περίπτωση απουσίας από το κράτος μέλος υποδοχής για χρονικό διάστημα που υπερβαίνει τα δύο συναπτά έτη.»

Το δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου

- 8 Η κανονιστική πράξη του 2006 περί μεταναστεύσεως (Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος) [Immigration (European Economic Area) Regulations 2006] μεταφέρει στο δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου τις διατάξεις της οδηγίας 2004/38.
- 9 Το άρθρο 15 της εν λόγω κανονιστικής πράξεως, το οποίο τιτλοφορείται «Δικαίωμα μόνιμης διαμονής», μεταφέρει στην εσωτερική έννομη τάξη το άρθρο 16 της οδηγίας 2004/38.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 10 Ο N. Onuekwere έχει τη νιγηριανή ιθαγένεια. Στις 2 Δεκεμβρίου 1999 συνήψε γάμο με Ιρλανδή πολίτη, η οποία ασκούσε το δικαίωμά της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο Ηνωμένο Βασίλειο, με την οποία απέκτησε δύο τέκνα. Στις 5 Σεπτεμβρίου 2000 έλαβε, ως μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, άδεια διαμονής πενταετούς ισχύος στο Ηνωμένο Βασίλειο.
- 11 Ο N. Onuekwere καταδικάστηκε στις 26 Ιουνίου 2000 σε ποινή φυλακίσεως εννέα μηνών με διετή αναστολή, χωρίς όμως να εγκλειστεί σε φυλακή λόγω της καταδίκης αυτής.
- 12 Στις 16 Σεπτεμβρίου 2004 ο N. Onuekwere καταδικάστηκε εκ νέου για αδίκημα που διέπραξε κατά το έτος 2003. Μολονότι του επιβλήθηκε ποινή φυλακίσεως δύο ετών και έξι μηνών, αφέθηκε ελεύθερος στις 16 Νοεμβρίου 2005. Ο Secretary of State διέταξε όμως στις 18 Νοεμβρίου 2005 την απέλαση του N. Onuekwere από το Ηνωμένο Βασίλειο. Η απόφαση αυτή ακυρώθηκε για τον λόγο ότι ο N. Onuekwere ήταν σύζυγος πολίτη της Ένωσης η οποία ασκούσε δικαιώματα που κατοχυρώνει η Συνθήκη ΕΚ.

- 13 Τον Ιανουάριο του 2008 ο N. Onuekwere φυλακίστηκε εκ νέου για άλλο αδίκημα. Στις 8 Μαΐου 2008 του επιβλήθηκε ποινή φυλακίσεως δύο ετών και τριών μηνών. Στις 6 Φεβρουαρίου 2009 ο N. Onuekwere αφέθηκε ελεύθερος, αλλά ο Secretary of State διέταξε εκ νέου την απέλασή του από το Ηνωμένο Βασίλειο. Στις 29 Ιουνίου 2010 το Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), London, ακύρωσε όμως την απόφαση του Secretary of State με την οποία διατάχθηκε η ως άνω απέλαση. Το εν λόγω δικαστήριο, μολοντί διαπίστωσε ότι μόνο η σύζυγος του N. Onuekwere είχε αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής κατά την έννοια του άρθρου 16 της οδηγίας 2004/38, έκρινε εντούτοις ότι τα στοιχεία που αφορούσαν την προσωπική κατάσταση του N. Onuekwere υπερίσχυαν του δημοσίου συμφέροντος για απέλασή του για λόγους δημοσίας τάξεως.
- 14 Στη συνέχεια, ο N. Onuekwere υπέβαλε αίτηση να του χορηγηθεί δελτίο μόνιμης διαμονής, την οποία ο Secretary of State απέρριψε με απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2010. Το First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) έκρινε ότι ο N. Onuekwere είχε μεν δικαίωμα διαμονής αλλά όχι δικαίωμα μόνιμης διαμονής, ο δε ενδιαφερόμενος προσέφυγε κατά της αποφάσεως του δικαστηρίου αυτού ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.
- 15 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι αν οι περίοδοι φυλακίσεως του N. Onuekwere, συνολικής διάρκειας τριών ετών και τριών μηνών, δεν συνυπολογιστούν στη διάρκεια της διαμονής του στο Ηνωμένο Βασίλειο, η διάρκεια της διαμονής αυτής, μολοντί έχει διακοπεί από τις περιόδους αυτές, υπερβαίνει τα πέντε έτη. Αντιθέτως, αν οι εν λόγω περίοδοι έπρεπε να συνυπολογιστούν, η συνολική διάρκεια της διαμονής του N. Onuekwere στο Ηνωμένο Βασίλειο θα ήταν εννέα έτη και τρεις μήνες κατά τον χρόνο της αποφάσεως που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης και θα είχε υπερβεί τα δέκα έτη κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.
- 16 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), London, ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Υπό ποιες περιστάσεις χρονικό διάστημα φυλακίσεως θεωρείται νόμιμη διαμονή για την απόκτηση δικαιώματος μόνιμης διαμονής βάσει του άρθρου 16 της οδηγίας 2004/38;
- 2) Αν ο χρόνος φυλακίσεως δεν θεωρείται “νόμιμη διαμονή”, επιτρέπεται σε πρόσωπο που έχει εκτίσει στερητική της ελευθερίας ποινή να αθροίσει τα χρονικά διαστήματα διαμονής του πριν και μετά τη φυλάκισή του προκειμένου να υπολογιστεί η απαιτούμενη περίοδος των πέντε ετών για την απόκτηση δικαιώματος μόνιμης διαμονής βάσει της οδηγίας 2004/38;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 17 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 16, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 έχει την έννοια ότι οι περίοδοι φυλακίσεως που εκτίει στο κράτος μέλος υποδοχής υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που έχει αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής στο κράτος μέλος αυτό κατά τη διάρκεια των περιόδων αυτών, μπορούν να συνυπολογιστούν για την απόκτηση, εκ μέρους του υπηκόου αυτού, δικαιώματος μόνιμης διαμονής κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.
- 18 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 16, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, η απόκτηση του δικαιώματος μόνιμης διαμονής από τα μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους εξαρτάται σε κάθε περίπτωση, αφενός, από το αν ο εν λόγω πολίτης πληροί ο ίδιος τις προϋποθέσεις που ορίζει το άρθρο 16, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας και, αφετέρου, από το αν τα εν λόγω μέλη διέμειναν μαζί του κατά το επίμαχο διάστημα (βλ. απόφαση της 8ης Μαΐου 2013, C-529/11, Alarape και Tijani, σκέψη 34) αδιαλείπτως.

- 19 Συναφώς, η υποχρέωση των μελών της οικογένειας του πολίτη της Ένωσης που δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους να διαμένουν με τον εν λόγω πολίτη στο κράτος μέλος υποδοχής κατά τη διάρκεια της επίμαχης περιόδου συνεπάγεται κατ' ανάγκη την ταυτόχρονη απόκτηση από αυτούς δικαιώματος διαμονής, δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, ως μέλη της οικογένειας που συνοδεύουν ή μεταβαίνουν προς συνάντηση με τον εν λόγω πολίτη, οπότε μπορούν να συνοπολογιστούν μόνο οι περίοδοι διαμονής των εν λόγω μελών που πληρούν την προϋπόθεση του άρθρου 7, παράγραφος 2, της ως άνω οδηγίας (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση *Alarape και Tijani*, σκέψεις 36 και 37).
- 20 Κατά τον N. Onuekwere, εφόσον η σύζυγός του, κατά τον χρόνο που αυτή απέκτησε δικαίωμα μόνιμης διαμονής, πληρούσε τις προϋποθέσεις που ορίζει το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχεία α', β', ή γ', της οδηγίας 2004/38 για συνεχές χρονικό διάστημα πέντε ετών, πληρούσε και ο ίδιος την προϋπόθεση που προβλέπει το άρθρο 7, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας κατά την ίδια περίοδο της διαμονής του στο κράτος μέλος υποδοχής, με αποτέλεσμα η εν λόγω περίοδος να πρέπει να συνοπολογιστεί για την απόκτηση εκ μέρους του δικαιώματος μόνιμης διαμονής κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας και τούτο παρά το γεγονός ότι για τμήμα της περιόδου αυτής ήταν φυλακισμένος.
- 21 Όπως επισημαίνουν όλα τα κράτη μέλη που υπέβαλαν παρατηρήσεις και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- 22 Πράγματι, από το γράμμα αλλά και τον σκοπό του άρθρου 16, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 προκύπτει ότι οι περίοδοι φυλακίσεως δεν μπορούν να συνοπολογιστούν για την απόκτηση δικαιώματος μόνιμης διαμονής κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.
- 23 Αφενός, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 18 της παρούσας αποφάσεως, η απόκτηση, σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 2, του δικαιώματος μόνιμης διαμονής των μελών της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους εξαρτάται σε κάθε περίπτωση όχι μόνο από το αν ο εν λόγω πολίτης πληροί ο ίδιος τις προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 αλλά επίσης και από το αν τα εν λόγω μέλη της οικογένειας διέμεναν νομίμως «με» τον εν λόγω πολίτη αδιαλείπτως κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα, το δε μόριο «με» καθιστά αυστηρότερη την προϋπόθεση τα εν λόγω μέλη να πρέπει να συνοδεύουν ή να μεταβαίνουν προς συνάντηση με τον πολίτη αυτόν.
- 24 Αφετέρου, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως επισημαίνει η αιτιολογική σκέψη 17 της οδηγίας 2004/38, το δικαίωμα μόνιμης διαμονής αποτελεί καθοριστικό στοιχείο για την προαγωγή της κοινωνικής συνοχής και προβλέφθηκε από την εν λόγω οδηγία για να ενισχύει τη συνείδηση της ιθαγενείας της Ένωσης, κατά τρόπο ώστε ο νομοθέτης της Ένωσης εξάρτησε την απόκτηση δικαιώματος μόνιμης διαμονής κατά το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 από την ένταξη του πολίτη της Ένωσης στο κράτος μέλος υποδοχής (βλ. απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2010, C-162/09, *Lassal*, Συλλογή 2010, σ. I-9217, σκέψεις 32 και 37).
- 25 Η ένταξη αυτή, στην οποία στηρίζεται η κτήση του δικαιώματος μόνιμης διαμονής που προβλέπει το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, βασίζεται όχι μόνο σε γεωγραφικά ή χρονικά κριτήρια, αλλά επίσης σε ποιοτικά, σχετικά με τον βαθμό της εντάξεως του ενδιαφερομένου στο κράτος μέλος υποδοχής (βλ. απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, C-325/09, *Dias*, Συλλογή 2011, σ. I-6387, σκέψη 64), ώστε ο κλονισμός του δεσμού εντάξεως που διατηρεί ο ενδιαφερόμενος με το κράτος μέλος υποδοχής να δικαιολογεί την απώλεια του δικαιώματος μόνιμης διαμονής ακόμη και πέρα από την περίπτωση την οποία προβλέπει το άρθρο 16, παράγραφος 4, της οδηγίας 2004/38 (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα απόφαση *Dias*, σκέψεις 59, 63 και 65).
- 26 Η επιβολή εκ μέρους του εθνικού δικαστή στερητικής της ελευθερίας ποινής χωρίς αναστολή μπορεί να αποδείξει την εκ μέρους του ενδιαφερομένου έλλειψη σεβασμού προς τις αξίες που εκφράζει η κοινωνία του κράτους μέλους υποδοχής με το ποινικό δίκαιο του κράτους αυτού, με αποτέλεσμα ο

συνυπολογισμός των περιόδων φυλακίσεως για την κτήση, εκ μέρους μελών της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, δικαιώματος μόνιμης διαμονής κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 να αντιβαίνει προδήλως στον σκοπό που επιδιώκει η οδηγία αυτή με τη θέσπιση του ως άνω δικαιώματος.

- 27 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 16, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 έχει την έννοια ότι οι περίοδοι φυλακίσεως που εκτίει στο κράτος μέλος υποδοχής υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που έχει αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής στο κράτος μέλος αυτό κατά τη διάρκεια των ως άνω περιόδων, δεν μπορούν να συνυπολογιστούν για την απόκτηση εκ μέρους του υπηκόου αυτού δικαιώματος μόνιμης διαμονής κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

- 28 Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 16, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 2004/38 έχει την έννοια ότι διακόπτουν το αδιάλειπτο της διαμονής περίοδοι φυλακίσεως που εκτίει στο κράτος μέλος υποδοχής υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που έχει αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής στο κράτος μέλος αυτό κατά τη διάρκεια των περιόδων αυτών.
- 29 Διαπιστώνεται συναφώς ότι, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 18 της παρούσας αποφάσεως, κατά το άρθρο 16, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 η απόκτηση δικαιώματος μόνιμης διαμονής από τα μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους εξαρτάται, μεταξύ άλλων προϋποθέσεων, από το αν τα εν λόγω μέλη έχουν διαμείνει νομίμως με τον εν λόγω πολίτη για συνεχές χρονικό διάστημα πέντε ετών.
- 30 Η προϋπόθεση αυτή του αδιαλείπτου της νόμιμης διαμονής διασφαλίζει ότι συντρέχει η αναγκαία ένταξη, στην οποία στηρίζεται η κτήση του δικαιώματος μόνιμης διαμονής, όπως υπομνήσθηκε στις σκέψεις 24 και 25 της παρούσας αποφάσεως, και συνάδει προς το συνολικό πλαίσιο της οδηγίας 2004/38, η οποία προβλέπει σύστημα με πλείονες βαθμίδες όσον αφορά το δικαίωμα διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής, το οποίο, επαναλαμβάνοντας, κατ' ουσίαν, τα στάδια και τις προϋποθέσεις που προέβλεπαν οι διάφορες νομοθετικές πράξεις της Ένωσης και η νομολογία που προηγήθηκαν της οδηγίας αυτής, καταλήγει στο δικαίωμα μόνιμης διαμονής (βλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, C-424/10 και C-425/10, Ziolkowski και Szeja, Συλλογή 2011, σ. I-14051, σκέψη 38, καθώς και προπαρατεθείσα απόφαση Alarape και Tijani, σκέψη 46).
- 31 Όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 26 της παρούσας αποφάσεως, η επιβολή εκ μέρους του εθνικού δικαστή στερητικής της ελευθερίας ποινής χωρίς αναστολή μπορεί να αποδείξει την εκ μέρους του ενδιαφερομένου έλλειψη σεβασμού προς τις αξίες που εκφράζει η κοινωνία του κράτους μέλους υποδοχής με το ποινικό δίκαιο του κράτους αυτού, με αποτέλεσμα ο συνυπολογισμός των περιόδων φυλακίσεως για την κτήση, εκ μέρους μελών οικογένειας πολίτη της Ένωσης που δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, δικαιώματος μόνιμης διαμονής κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 να αντιβαίνει προδήλως στον σκοπό που επιδιώκει η οδηγία αυτή με τη θέσπιση του ως άνω δικαιώματος.
- 32 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 16, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 2004/38 έχει την έννοια ότι διακόπτουν το αδιάλειπτο της διαμονής περίοδοι φυλακίσεως που εκτίει στο κράτος μέλος υποδοχής υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που έχει αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής στο κράτος μέλος αυτό κατά τη διάρκεια των ως άνω περιόδων.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ³³ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόδισης που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 16, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ, έχει την έννοια ότι οι περίοδοι φυλακίσεως που εκτίει στο κράτος μέλος υποδοχής υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που έχει αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής στο κράτος μέλος αυτό κατά τη διάρκεια των ως άνω περιόδων, δεν μπορούν να συνυπολογιστούν για την απόκτηση εκ μέρους του υπηκόου αυτού δικαιώματος μόνιμης διαμονής κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.
- 2) Το άρθρο 16, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 2004/38 έχει την έννοια ότι διακόπτουν το αδιάλειπτο της διαμονής περιόδοι φυλακίσεως που εκτίει στο κράτος μέλος υποδοχής υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που έχει αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής στο κράτος μέλος αυτό κατά τη διάρκεια των ως άνω περιόδων.

(υπογραφές)